

VITÉZ BÁRÓ ROSZNER ISTVÁN

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ

FELSZÓLALÁSA

a honvédelmi tárca költségvetése tárgyalásakor.

Elmondotta a képviselőház 1938. évi június hó 1-én tartott ülésén.

vitéz báró Roszner István: T. Képviselőház! Százhat évvel ezelőtt a berlini Dümmler cég kiadásában egy könyv jelent meg: Clausewitz porosz tábornok gondolatai a háborúról. Ez a mű azóta számos kiadást ért meg, több-szazezer példányban került forgatomba, lefordították a világ minden kultúrnyelvére és tanai még ma is élő valóságok. A nagy katonafilozófus és sztratégia vizsgálat tárgyává téve a háború lényét, arra a megállapításra jut, hogy a háború nem más, mint a politika folytatása, csak hogy más eszközökkel. A cél, mint mondja, mindenkor csak a politikai szándék elérése lehet és az eszköz sohasem válhat céllá, vagyis a háború nem lehet öncél.

Clausewitz megállapításait mi ismerjük és magunkénak valljuk. Nem vagyunk hívei az erőszaknak és ezért az erőszakot jelentő háborúnak sem. Az a tény, hogy a kormány nemrégiben egy egymilliárdos beruházási programot nyújtott itt be s hogy ma egy némileg felemelt honvédelmi költségvetéssel lép a Ház elé és hogy a pénzügyminiszter úr éppen tegnap tett kijelentése szerint ez a közeljövőben még emelkedni fog, még korántsem jelenti azt, hogy mi is belesodródtunk volna abba a világszerte dúló háborús pszichózis örvényébe, vagy hogy az általános kardesőrtető koncertben mi is részt kívánánk. Nem. Mi trianoni magyarok megtanultunk türelmesnek lenni és objektívek maradtunk. De éppen objektivitásunk az, amely arra késztet bennünket, hogy itt a törvényhozás házában hangot adjunk népünknek általános és a lélek mélyéből feltörő ama kifakadásának, hogy nem kívánunk többé másodosztályú nemzet lenni. *(Úgy van! Úgy van!)*

T. Ház! Erre nem szolgáltunk rá, mert a magyar nép becsületes volt mint katona és becsületes mint dolgozó, szürke polgár is. Hogy ezt csak egy példával illusztráljam, becsületességében odáig ment, hogy a konjunktúra idejében a külföldtől felvett kölcsönöket nem

értékelték, ami, azt hiszem, egyedülálló. Szó nélkül tűrte és tűri ez a nép a trianoni megáláztatás, megpróbáltatás nehéz, keserű éveit, de ez a szótlanúság és türelem nem jelenti azt, hogy akár vakka, akár süketté váltunk volna és hátaltel lélekkel üdvözöltük, mint a magyar feltámadás első rakétajelét, azt a jelszót, amellyel a Brit-birodalom ajándékozott meg bennünket: Igazságot Magyarországnak! Ez a jelszó több, mint jelszó; mondjuk váltó! S ezt aláírta nagy barátunk Mussolini, magáévá tette Hitler, elfogadta a lengyel testvérnép és most megmozdul a kis névtelen magyarok ködbevesző, szürke tömege, de megmozdul fent a magasságos mennyekben annak a $\frac{2}{3}$ milliónyi világháborús hősi halott magyarnak a lelke is és mintegy egyesülve a föld és az ég hangja, kiáltják, hogy Európa többsége a magyar igazság mellett foglalt állást, barátaink pedig egy gyönyörű jelszóval ajándékoztak meg, törvényhozás, most terajtd van a sor, hogy ezt a jelszót tartalommal töltsd meg. *(Taps.)*

A magyar nép egyenjogú félként akar állni szomszédai mellett és egyenjogúságot akar a politikában. Ehhez pedig meg kell adnunk a politikának azt a hátvédet, amelyre szüksége is van, mert e nélkül tehetetlen, s ez: a korszerűen felszerelt honvédség. *(Élénk helyeslés és taps.)*

A magyar nép szegénységében minden áldozatkészsége ellenére sem tud versenyre kelni állig felfegyverzett szomszédáival. De a tőlünk telhetőt meg kívánjuk tenni, éppen ezért, hogy behibonyítsuk, hogy a békének vagyunk a hívei, mert a mai Magyarország lefegyverzett, megalázott, gyarmati színvonalra kényszerített állapotában túlnagy kísértést jelent mások esetleges kalandvágyait. De fel akarunk fegyverkezni azért is, hogy barátainkat megtarthassuk. A politikában nincs szerelem, a politikában csak érdek van, és a védtelent erős

47. 200-250

barátai előbb-utóbb vagy elhagyják, vagy gyámkodásuk alá veszik. (Úgy van! Úgy van!) Eppen ezért egyenjogúságot kívánunk nemcsak ellenfeleinkkel, de barátainkkal szemben is, mert csak ez biztosíthatja a magyar jövőt és nemzetünknek azt a szerepet, amelyet a Teremtő ennek, itt a Kárpátok völgyében élő és ezeréve helytálló népek szánt és amelyet megőrizni tradicionális kötelességünk. Ez az oka annak, hogy a magyar nemzet egyöntetűen sorakozott a kormánynak a honvédség fejlesztését célzó programja mögé. (Úgy van! Úgy van!)

Az egymilliárdos beruházási törvény és a honvédelmi költségvetés elfogadásával most megadjuk a magyar hadseregnek azt, mit tőlünk kíván. A költségkeret felhasználása, honvédségünk kiépítése, fejlesztése, katonai multunknak megfelelő kiképzése és fegyelmezése már a honvédség vezetőségének feladata, amelyben mi azt a legteljesebb bizalmunkkal támogatjuk. (Úgy van! Úgy van!) A honvédség ügyeibe nem szólunk bele, nem a mi mesterségünk, nem a mi feladatunk, éppen ezért ettől tartózkodunk is, éppen úgy, mint ahogyan a honvédség is tartózkodik attól, hogy beleszóljon a mi ügyünkbe, a politikába. Az utóbbi időkben ugyan láttunk tüneteket, amelyek a hadseregnek politikai színezetet kívántak adni, de ezeknek az eszközökben nem változatos és — ha jóhiszemű akarok lenni — cselekedeteik következményeit áttekinteni nem tudó elemeknek Magyarország főméltóságú kormányzója adta meg a választ. (Úgy van! Úgy van! a jobboldalon és a középén.)

De maga a hadsereg is elejét veheti az ilyen mende-mondáknak azáltal, hogy végleg szögbe akasztja a Trianon által rákényszerített civilruhát. Járjon a katona uniformisban, (Úgy van! Úgy van!) legyen büszke uniformisára, (Élénk helyeslés.) tüntessen uniformisával és amennyiben a tábori szürke ruha talán kissé egyhangú, szívesen megadjuk neki a díszesebb társasági ruhát, főleg akkor, ha az, az ezredek és esapatnemek tradicionális jellegét fogja magán viselni. (vitéz Csicsery-Rónay István: Az atillát vissza kell állítani!)

T. Ház! A honvédelmi költségvetés és a beruházási törvény megszavazásával azonban felfogásom szerint még korántsem tettünk eleget annak, amivel hadseregünknek tartozunk. Erre nézve azt kell megemlítenem, hogy a modern harcban nemcsak maga a haderő a döntő faktor, hanem vannak más tényezők is, amelyek a győzelmet befolyásolják. Igen érdekes éppen a genfi leszerelési konferenciának évekig tartó tanácskozása, amelyben egyes szakértők bebizonyították, — hogy amint a francia mondja: van egy »potence de guerre« — egy háborús potenciális erő és az a nemzet az erősebb, amely ezt legjobban tudja érvényesíteni. E téren az emberanyag minősége, katonai rátermettsége, az egyes országok földrajzi fekvése, a nyersanyag, az ipari és mezőgazdasági felkészültség mind döntő befolyással bír.

A hadviselés terén fontos a technika, de a hadviselésnek továbbra is az ember marad a lelke s éppen azért elsősorban magával az emberrel kell foglalkoznunk. És hogy lenut kezdjem, a születési statisztikát akarom kiragadni, amelyről ebben a Házban már beszéltek, de amelyről az az érzésem, hogy állandóan napirenden kell tartani. A statisztika azt

mondja, hogy 1880. és 1890. között ezer magyarországi lélekre 44 születés esett. Ez a szám napjainkban 54%-os esés után 20,4-re szállt alá. Igaz, hogy ez nem speciális magyarországi betegség, hanem úgyszólván európai tünet, mert ugyanezen időszak alatt mindenhol esett a születések száma és ma például Angliában ezer lélekre 15,3, Belgiumban 15,1, Dániában 17,8, Franciaországban 15,2, Svédországban 14,2, Németországban 19 születés esik ezer lélekre, tehát valamivel kevesebb, mint a miénk. Olaszországban a születések száma valamivel több, de lényegesen több a keleti és balkán államokban. Az ember látszatra úgy ítél, hogy itt egy nyugatról jövő betegségről van szó, amit nem lehet feltartóztatni, de éppen a statisztikában lapozva, megállapíthatjuk azt, hogy például 1933-ban egy kimondott nyugati államban, Németországban 14,7 volt a születések arányszáma, ma pedig, mint említettem, 19, ott tehát emelkedő tendencia mutatkozik. Ez az állam, mint egyedül álló megfékezte a bajt s ezzel megmutatja nekünk az utat, amelynek példáit — azt hiszem — követnünk kell.

A születések problémája után jön a gyermekhalandóság problémája, amellyel a belügyi kormányzat foglalkozik, a tuberkulózis elleni küzdelem, amellyel szintén foglalkoznak, de szerintem nem elég hatékonyan. A nép széles rétegeinek jobb táplálás és jobb gazdasági viszonyokra van szükségük. A sokgyermekes családoknak pedig a magyar nép átlagosnál is alacsonyabb életszínvonalán okvetlenül segíteni kell. A családi munkabér, amelyet a miniszterelnök úr bejelentett, csak azokat fogja érinteni, akik idegenben vállalnak munkát, ellenben a kiskereskedőt, a kisiparost, az önálló mezőgazdasági üzemmel foglalkozót ez nem érinti, tehát módot kell találnunk arra, hogy ezek is megtalálják azt a megélhetési pluszt, amelyet a miniszterelnök úr a munkások kíván megadni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Az iparosokra és kereskedőkre nézve, azt hiszem, az ipari és kereskedelmi minisztérium politikájának további folytatása és kiépítése a helyes út, talán mondjuk nagyobb tempóban. Már a mezőgazdaságot illetőleg a kérdés nem olyan egyszerű, pedig én a magam részéről éppen a mezőgazdaságot helyezem előtérbe. Van egy német közmondás, amely azt mondja, hogy »Hat der Bauer Geld, so hat's die ganze Welt«, vagyis, ha a parasztnak van pénze, jó módban van az ország, s ha a gazdának pénze van, lesz pénze a kereskedőnek és az iparosnak is, ezért elsősorban ezt a réteget kell megfogni és felemelni. (Helyeslés.)

Az utóbbi négy esztendő agrárpolitikája — hála agrárirányzatú kormányzatunknak — megmentette a magyar mezőgazdaságot a pusztulástól, de itt nem szabad megállani. Ma a mezőgazdaság — mondjuk, hogy konjunktúra van — két százalékot jövedelmez. Mi ez a két százalék? Ha a gyártóipar, a nagykereskedelem két százalékot jövedelmezne, akkor azt hiszem, legott becsuknák a boltot. A mezőgazdaságnál pedig ott áll a gazda, befekteti a tőkét a tehenébe, beüzeti drága bikával és öt esztendeig vár, míg a szukreszcencia odakerül, hogy a milánói vásáron hizott tinóként eladhatja. Öt esztendeig izzad, verejtékezik és reszket az az ember a munkájáért, azért, hogy mint ternót, két százalékot tudjon tőkekamatban keresni. Kérdem, hol van a munkabér, hol van a tőkehaszon és a rizikó ellenértéke? Ezeket segíteni kell és ha megkérdezzük azt, hogy mi az, amit

a mezőgazdaság a kormánytól kíván, egy szóval tudok válaszolni: stabilitás. A mezőgazdaság nem olyan, amely a dekonjunktúrát elbirná, éppen azért lemond a konjunktúráról is. *(Ügy van! a jobboldalon.)* A magyar mezőgazdaság konzervatívsága stabilitást kíván és ezt kell megadni azért, hogy a mezőgazdasági népesség honvédelmi szempontból is azzá fejlődjön, amivé fejlődnie kell és amit elvárunk. *(Helyeslés a jobboldalon.)*

A népegészség problémáival szorosan összefügg a nép széles rétegeinek élelmezése. Csak érintem a kérdést, mert már beszéltem róla itt a Házban és nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni. Megemlítettem, hogy az állattenyésztő vidékeken egyik legfontosabb cikke a mezőgazdaságnak a tejértékesítés. A tejet csarnokokba hordják be, a gazda visszakapja a szeparát, a lefölözött tejet, amelyet az állataival értékesít. A falu szegénysége azonban igen sok helyen arra készíti a gazdát, hogy ezt a szeparát a gyermekével itassa meg, aki ebben az esetben a malaccal osztozik a lefölözött tejben. A tudomány bebizonyította, hogy a lefölözött tejebe mindenféle vitaminok, zsírok kellenek, hogy ne legyen káros hatása, de ez csak az állatra vonatkozik, nem az emberre. Ha tehát mi azt akarjuk, hogy éppen a honvédelem gerincét képező falusi népesség, falusi népréteg erősödjék, akkor a vitaminoktól nem szabad megfosztani. Lehet, hogy a jobb gazdasági helyzet a gazdákat függetleníteni fogja attól, hogy szeparát itassanak gyerekeikkel, de addig is melegen ajánlom, hogy a szepara csak forralva kerüljön ki a csarnokból, mert a gyerek nemcsak szeparát iszik, hanem fertőzött szeparát, mert ha csak egy tuberkulózis tén is van abban a községben, úgy a fölözött tejet megfertőződhetik az egész község.

A népelelmezéshez, amint előbb egyik igen t. képviselőtársam közbeszólt, hozzátartozik a cukor problémája is. *(Ügy van! a jobboldalon.)* Egy honvédelmi kormány nem tűrheti, hogy Magyarországon a falusi nép cukor fogyasztása az afrikai benszülöttével egy színvonalon legyen. *(Ügy van! a jobboldalon.)* Ugyanez vonatkozik a lisztre is. Nekünk drágább búzaár kell, de lisztforgalmiadómentesen. Ma, amikor a bolettaalapnak feleslegei vannak, amikor vannak esetleg adóalapok, amelyeket még meg lehet fogni, — rámutatok az Insertensteuerre, ami pár milliót hozhatna és nem volna baj, ha kevesebb plakát jelenne meg — lehetne fedezetet teremteni arra, hogy a cukrot és a lisztet olcsóbbá tegyünk. Ezek olyan népelelmezési cikkek, amelyek elől nekünk kitérni nem szabad.

Ezeket a speciális kívánságokon kívül azonban általánosságban is foglalkoznunk kell a széles néprétegeknek sorsával és itt az agrárlakosságot kiragadva, — a többivel idő hiányában nem foglalkozhatom — meg kell említenem azt, hogy a telepítést szerves összefüggésbe kell hozni a tagosítással és a birtokminimum bevezetésével. A birtokminimum a magyar politikában novum, sok ellensége van, nem hoz olcsó népszerűségi babérokat és egyesek szerint elősegíti az egykét. Azt hiszem, hogy az előbbi komoly politikust nem aggaszthat, a második ellen pedig éppen mert ismerjük, eleve védekezhetünk.

A birtokminimum alatt az értendő, hogy csak olyan birtokon rentabilis a gazdálkodás, amely a gazdának munkát és kenyeret biztosít. Nem lehet általánosítani, de azok az existenciák, akik a minimumon aluli birtokon gazdálkod-

nak, a legszerencsétlenebbek. Ezt egy veszedelmes agrárproletariátusnak tartom, mert ezeknek a birtokoknak hozama túlkeves arra, hogy megélhessenek, de túlsok, hogy meghaljanak. A birtokminimumon aluli gazdaságokban először csak a család koplal, majd a birtok további kibebbedésével koplal az állat is és ezzel megszűnik az intenzív talajművelés lehetősége, külterjesebbé válik az egész gazdálkodás és súlylyed az országos termelési színvonal. Az agrárpolitikának tehát oda kell törekednie, hogy ne szaporítsa a törpebirtokokat, hanem a meglévő törpebirtokokat egészítse ki a minimum színvonalára. Ott, ahol ennek a lehetősége nincs meg, mert nincsenek parcellázható birtokok, ott át kell térni a munkástelephelyek rendszerítésére, mert ott a föld már csak a röghöz-kötöttséget jelenti, a munkát ellenben a kitelepített ipar hozza meg. A kitelepített ipar létrejöhet úgyis, hogy egyszerűen kivisszük azt a gyárat, de praktikusabb a japán, svájci, vagy a belga példa, ahol azokat az iparágakat, amelyek szerelőiparból állanak, azaz, ahol az iparcikkek egyes alkatrészei kisiparosok által is gyárthatók, ott a gyártást teljesen megreformáljuk, egyes közsegeket megszervezünk az ipari termelés jegyében, minden egyes házban gyártanak majd egy-egy alkatrészt és a gyár nem lesz más, mint szerelőtelep. Ez a legbiztosabb védelem nemcsak a szociális bajok, de egyszersmind a repülőátadások ellen is és ez az ipari decentralizáció éppen azokat a vidékeket virágoztatná fel, amelyek föld hiányában ma szegénysorsra vannak juttatva.

A törpebirtok azonban még egy hátrányt jelent, éppen honvédelmi szempontból. Mozdósítás esetén a törpebirtokon gazdálkodót behívják, ezek a birtokok tehát gazdálkodásilag abban a percben leállnak. Természetes, hogy a mozgósítás bizonyos fokú felmentéseket fog involválni, de ezek a felmentések katonailag csak akkor helytállóak, ha a felmentettnek munkája teljes egészében otthon kihasználást nyer, erre pedig a törpebirtokon nincs meg a lehetőség. A honvédelmi minisztérium el fog tehát zárkózni az elől, hogy a törpebirtokosoknak a felmentést megadja. Ez nem újkeletű baj, erre már Napoleon is rájött, mert addig, amíg ő idegen csapatokkal és idegen népek katonáival harcolt, addig minden rendjén ment, de amikor az orosz hadjárat után kénytelen volt a parcelázott birtokú francia kisemberek sorozásába belefogni és ezekkel az újonccokkal hadba menni, akkor már Lipcsénél észrevette azt, hogy a kényszertoborozott legénység nem harcol a legjobban, Waterlooán pedig még kevésbé váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az ország mozgósítására nézve éppen ezért a túlnagy számú törpebirtok bizonyos veszélyt jelent.

Még egyre akarok rámutatni, mégpedig arra, hogy minden egyébtől eltekintve, éppen honvédelmi szempontból szükségünk van bizonyos számú közép- és nagyobb birtokra, mégpedig azért, hogy mozgósítás esetén legyenek olyan birtokok, amelyeket gépesítéssel lehet továbbvezetni, hogy az ország ellátása hiányt ne szenvedjen. Békében ezeket a közép- és nagybirtokokat már az általam javasolt intenzívítási törvény kötelezhet arra, hogy elegendő munkásaládnak adjanak kenyeret, mozgósítás esetén pedig az állam által kiadandó gépek volnának azok, amelyek a termelés folytatóságát biztosítanák.

T. Ház! Ha a széles néprétegek megélhetési bázisát megoldottuk, úgy, mint következő

megoldandó lépés a nemzetnevelés és a nemzet kultúrája jelentkezik. Töredékeket akarok csak kiragadni ebből a témából, mert rövid az időm. Mi dicsérjük a magyar paraszt bölcsességét és mégsem adjuk meg neki a tanulási lehetőséget. Mégis csak egyszerűbb az, amikor a házmester fia Pesten egyszerűen át megy a szomszéd iskolába, mint amikor a magyar paraszt fiának vagy gyalog, vagy biciklin kell mennie, vagy valami kosztoshoz kell beiratkoznia ahhoz, hogy valami magasabb iskolát elvégezhesen. Elismerjük azt, hogy az az intelligens generáció, amely a parasztságból kinő, az országnak igen hasznos támasza. Így tehát felvetem a kultúrával összefüggésben azt a gondolatot, hogy miért ne lehetne itt az országban érdemes parasztyereknek részére internátusokat nyitni. Akik, mondjuk, 14 éves korban kihullanának, mert nem felelnek meg, azok szolgálhatnak a hadsereget abban a bizonyos altiszti beosztásban, amelyet a háború alatt a zsidóság foglalt le magának, — de amelyet remélhetőleg a jövő háborúban már nem fog elfoglalni — az intelligensebbek pedig felmehetnek és mint az őforrásból eredő állandó utánpótlás erősítik azt az intelligencia réteget, amelyre az országnak a vezetés szempontjából mindig szüksége lesz. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Örömmel üdvözlöm, hogy ennek a kormánynak van egy nemzetnevelési minisztere. Nem akarok intézkedéseinek elébe vágni, de előre hangsúlyozom, hogy a munkássága csak akkor fog eredményt elérni, ha olyan felhatalmazásokat adunk neki, hogy az autonómiák noli me

tangere határánál ne kelljen megállania. *(Helyeslés a jobboldalon.)*

A nemzeti érzés, haza iránti szeretet és az a meggyőződés, hogy ha kell, úgy az igaz ügyért szívvel-lélekkel menjünk a harcba, képezik egy nemzet legnagyobb katonai erényét és ezzel a legfőbb háborús potenciális erejét is.

A vázoltak után röviden érinteni akarom, hogy egy ország harcra készítése szempontjából nagyon nagy szerepe van a nyersanyagoknak. Ahol nyersanyag nincs, azt mindenkor tartalékolni kell. Tanulnunk kell a saját kárunkon. 1914-ben például, amikor mozgósítottunk, egy olyan haditerv alapján mozgósítottunk, amely Galiciát és Bukovinát hadszíntérnek szánta. Így Ausztria-Magyarország mely mezőgazdasági beviteli ország volt, természetesen, hogy a mozgósítás első napjától kezdve az élelmezési katasztrófának ment elibe. Nekünk erre ma gondolnunk kell mezőgazdaságilag és iparilag is. Meg kell szerveznünk a magyar mezőgazdaságot úgy, hogy a háború folyamán minden tekintetben feladatának eleget tehessen.

Az idő előrehaladottságára való tekintettel sajnos, nem tudom beszédemet befejezni, de leszek bátor majd a címnél szót kérni. Amit még el akartam mondani, akkor fogom ismertetni s addig is a honvédelmi miniszter úr munkájához sok szerencsét kívánva a költségvetést a kormány és a honvédelmi miniszter úr iránti bizalmam jeléül tisztelettel elfogadom. *(Élénk éljenzés és taps. A szónokot számosan üdvözlik.)*